

הגזול עצים פרק תשיעי בבא קמא

צד.

עין משפט
נר מצוה

ח א מ"י פ"א מהל' צרכות הל' יט וע"ש
ב"מ סמנ ע"ש כ טו"ע
ל"ח פ"י ק"ו טע"ף א:
ט ב ג מ"י פ"ב מהל' גזילה והצדקה הל' ב
וע"ש בהשגות ופנ"מ סמנ
ע"ש ע"י טו"ע פ"ח מ"מ ס"י
שס"ט ט"ז:
י ד ה מ"י פ"א מהל' מתנות עניים הל' א
והכלה ב:

גליון הש"ס

גמ' ב"ב פ"א קשיא. ע"ש
לעיל דף ד' ע"א תוספות
ד"ה תמור: שם
והפריש פטמה חלה. ע"ש
ב"מ דף מה ע"א תוס'
ד"ה אכל עטל:

מוסף רש"י

בוצע ברך. ונזעל לזון
גזילה דכתיב (משל א) כן
כחות כל בוצע נזעל א"ת
נפש בעליו יקח (סנהדרין)
א. מצות פאה להפריש
מזון הקמה. דכתיב לא
תכלה. אלא הנה לפנייה
והס' יקלירכו (סנהדרין)
פ. מרחו. ככתיב תמחיש
נמשך נגמרה מלאכה
(שם) דלוקיע למעשר
ולתמורה (תמורה א).
מעשר ונתון לו. מעשר
תכלה א"ת הכרי מכל
מעשרותיו ונתן לו א"ת
הפאה. שאלו הפריש לא
היה עינים לזכר לעשרה.
דלקט שמה פאה פטורין
מן המעשר (סנהדרין)
פ. חס' הוציא ליד
חיו (מכות טו). והשכים
בבקר ובצור. וזה היה
א"ת ע"ש (ד"ס).
חייב בפרט ובעוללות
ובשכחה ובפאה. כמו
משאל כ"ס (שם) א"ת:
הפקד פטור מפאה. ומן
(פאה פ"א מ"ד) כל שזול
אכל ונשאר חייב במעשר
ובפאה. א"ת כי ה"א
הפקד חייב בכל הני,
דמפריש טעמא דכתיב היה
תעוב יתירא (ש"ל כח).
ובע"ז תמורה א (דכתיב)
נמשנה תורה לא תפאר
א"ת ואמר מר לא
תפאר תפארתו ממנו, וייתי
פאה, ודרישין כפרי
אחרין וז' שמה, ומכיו
לגר ליטות ולחלומה יתירא,
וכתיב תתירא כי תבזר
כרמך לא תעולל אחרין
לגר ליטות ולחלומה יתירא,
ה"א פאה ושמה ועוללות,
למה לי למדור ומכסה
בפרשה קדושה כבולו
לעני ולגר תעוב אותם,
לרבות הפקד כי ה"א גוונא,
אכל הפקד גמור פטור
מזכר, דמתן ונשאר פטור
לפקד (ד"ס א). ופטור
מן המעשר. דהפקד
פטור מן המעשר (שם)
ללא כתיב כי תעוב
יתירא (ש"ל כח). תמורה
א. אין שמין לא לגב
(ו) אין לזולין. ש"ס גזול
בהמה או כלים ונפחתו
א"ת, אין שמין הגזילה
והשכחה לנפלים, שיתיר
גזול הפתח, אלא ישלם
בהמה וכלים והשכחה
שלו, אלא לזקין. שמין,
דכתיב והמת יתירא לו
(ש"ל י"א).

ואפאה (והרים) [והפריש] ממנה חלה. משעת גזול ממחיש
בחלה אלא רבואת קמ"ל דאע"פ שעשה כל השינויים
הללו אין אלא מנאץ א"י משום דהיכא דאין תחילתו עיסה אין
מתחייב בחלה עד אחר אפייה נקטה הכי:

HebrewBooks.org © Moznanim Publishers. No commercial use allowed.

לא הפריש מן הקמה יפריש מן העומרים. א"ת לטעמי' דלאמר
צריש תמורה (ד' ו). וס' ד"ה אחר כל
דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד
מהני ומפריש התם דטעמא דהפריש
מן העומרים משום תעוב יתירא
דכלא תעוב יתירא לא היה מייחייב
דכיון דעבר על לא תכלה היה
אמינא דהני פטור וזהכי אנטריך
א"ת בשמעתינ ע"כ לר' ישמעאל
למימר שינוי במקומה עומדת אכל
לרצא דלאמר התם כל דאמר רחמנא
לא תעביד כי עביד לא מהני בלא
תעוב יתירא מפריש מן העומרים
ולא מצעי ליה תעוב יתירא אלא
למפקיר כרמו או לרבי ישמעאל אי
שינוי קונה אנטריך דמפריש מן העיסה
ואם תאמר לא"ת דאנטריך תעוב
יתירא לחייב מן העומרים מפקיר
כרמו מנליה דחייב בפאה וי"ל
דמריש ש"מ וכן ז"ל לרצא אליבא
דרבי ישמעאל אי סבר רבי ישמעאל
דשינוי קונה ודריש תעוב יתירא
לחייב מן העיסה א"ת כן המפקיר
כרמו מנליה דמשמע דהיכא דרשה
אמינא ככ"ע מדדיק בפרק בא סימן
(גדה ד' גא). וס' ד"ה מין) דלא דתנן
התם כל שמייב בפאה חייב במעשר
היינו כל מין שמייב בפאה חייב
במעשר דאי לאו הכי הרי מפקיר
כרמו דחייב בפאה ופטור מן המעשר
ומאי ראייה ה"א דלמא מתני' כרבי
ישמעאל דמוקי תעוב יתירא לחייב
מן העיסה ולא מיימי למדריש שיתחייב
בפאה אלא ודאי ליכא דפליג דההוא
תנא דמפקיר כרמו ומתרי ש"מ
דפרישית: **מרחו** מעשר
וגותן א"ו. ואפילו למאן דאית ליה
צרייה כל זמן שלא הפריש פאה
ולא צרייה היה הכל שלו ותמחיש
הכל במעשר ושז לא יפטור ואם
תאמר תרומה גמי לתני שחורס
וגותן לו ואין לומר דתרומה בלאו
הכי יפריש העני וכל פאה חייבת
בתרומה חדא דא"ת מקדים מעשר
לתרומה גדולה ועוד דתנן במסכת
תרומות פ"ק (מ"ה) אין תורמין מן
הלוקט ומן השכחה כו' ונראה לפרש
משום דתרומה דבר קל לתרום לא חש
להזכיר ויש מפרשים דלכתיב אין תורם
משום דבגזול רגילין לתרום (י) דמתן
במסכת מעשרות (פ"ב) מלא פירות
ממורחין בשדה מוכסין אסורים
משום גזל ממורחין מותרין משום
גזל זין כן וצין כן חייבין
במעשר ופטורין מן התרומה לפי
שאי אפשר לגזול שעתק אלא
אם כן ניטלה תרומה גדולה:
ומתן

מאספורק. שם מקום: **בוצע צדק.** גזול ומזכר. בוצע כמו כל
בוצע נזעל (משל א): **מאי קאמר.** איירי בשכחה וקמני הרי שלך
לפניך והאי לינשא לא שייך למימר אלא דבזר שכחש מקדמותו
שחמר לו טלנו כמות שהוא כחוש: **מזוס פאה להפריש מן**

דמאספורק בית שמאי אוסרין וב"ה מתירין
מאי טעמיה דבית שמאי אמר קרא יגם
שניהם לרבות שינוייהם ובית הלל אמר קרא
הם ולא שינוייהם ובית שמאי הא כתיב הם
ההוא מיבעי ליה הם ולא ולדותיהם ובית
הלל תרתי שמעת מינה הם ולא שינוייהם
הם ולא ולדותיהם ובית הלל גמי הכתיב גם
גם לב"ה קשיא רבי אליעזר בן יעקב מאי
היא דתנאי א"ר אליעזר בן יעקב אומר הרי
שגזול פאה של חטין טחנה לשה ואפאה
והפריש ממנה חלה כיצד מברך "אין זה
מברך אלא מנאץ ועל זה נאמר ב"בוצע ברך
נאץ ה' ר' שמעון בן אלעזר מאי היא דתנאי
כלל זה אמר ר' שמעון בן אלעזר כל שבה
שהשביח גזול ידו על העליונה רצה נוטל
שבחו רצה אומר לו הרי שלך לפניך מאי
קאמר אמר רב ששת ה"ק ה"שביחה נוטל
שבחו כחש אומר לו הרי שלך לפניך דשינוי
במקומו עומד אי הכי אפילו השביח גמי
אמרי מ"פני תקנת השבים ר' ישמעאל מאי
היא דתנאי ימצות פאה להפריש מן הקמה
לא הפריש מן הקמה מפריש מן העומרים לא
הפריש מן העומרים מפריש מן הכרי עד
שלא מרחו מרחו מעשר וגותן לו משום ר'
ישמעאל אמרו "אף מפריש מן העיסה וגותן
לו א"ל רב פפא לאבבי איכפל כל הני תנאי
לאשמועינן כב"ש א"ל הכי קאמרי א"ל נחלקו
בית שמאי וב"ה בדבר זה אמר רבא ממואי
דלמא עד כאן לא קאמר רבי שמעון בן יהודה
התם אלא בצבע הואיל ויכול להעבירו על
די צפון ועד כאן לא קאמרי ב"ש התם אלא
לגבוה משום דאימאם ועד כאן לא קאמר
ר' אליעזר בן יעקב התם אלא לענין ברכה
משום ד'דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה ועד
כאן לא קאמר ר"ש בן אלעזר התם אלא
בהכחשה דהדר ועד כאן לא קאמר ר'
ישמעאל התם אלא לענין פאה משום דכתיב
תעוב יתירא וכי תימא ליגמר מיניה מתנות
עניים שאני כדבעי ר' יונתן דבעי ר' יונתן
מאי טעמא דר' ישמעאל משום דקסבר שינוי
אינו קונה או דלמא בעלמא קסבר שינוי
קונה והכא משום דכתיב תעוב יתירא ואם
תמצ' לומר טעמא דר' ישמעאל משום
דקסבר שינוי אינו קונה תעוב יתירא
דכתב רחמנא למה לי ותו לרבנן תעוב
יתירא דכתב רחמנא למה לי מבעי ליה
לכדתניא א"ת המפקיר כרמו והשכים לבקר
ובצרו חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה
ופטור מן המעשר אמר רב יהודה אמר
שמואל הלכה כרבי שמעון בן אלעזר ומי
אמר שמואל הכי והאמר שמואל אין שמין
לא לגב ולא לגזול אלא לזקין בשלמא
לרבי דאמר כי קאמר ר' שמעון בן אלעזר
כי קאמר כרבי שמעון בן אלעזר דשינוי עומד בהכחשה
דהדר וכי קאמר שמואל התם אין שמין לא לגב ולא לזקין
בהכחשה דלא הדר אלא לאבבי דאמר כי קאמר רש"א בהכחשה דלא
הדר קאמר מאי איכא למימר אבבי מתני הכי אמר רב יהודה אמר שמואל
אמר

הקמה. דכתיב לא תכלה פאה שדך
לקלור (ויקרא יט): **מרחו.** מחליק
את הכרי צרחת ומירוח הוי גמר
מלאכה למעשר הלכך מעשר כל
מעשרותיו תחלה ואחר כך נותן לו
פאה כדי שלא יפסיד עני שאליו
היה נותנו קודם מירוח אע"פ שעני
מזרף לקט שכחה ופאה הרבה ועושה
מנון כרי פטור מן המעשר שהרי
הפקד הוא אכל עכשיו שנמרח
יד בעל הבית נתחייב במעשר דהכי
אמרין במסכת צרכות (דף מ:)
לקט שכחה ופאה עששון צדוק
הוקבעו: **אף מפריש מן העיסה.**
פאה א"ת לא נתנה כבר ואילו לת"ק
מן העיסה לא דקנייה בשינוי והוי
ממון שאין לו תועיפס דעד השתא
דישה לאו שינוי הוא דאוכל הוא
כמו שהיה: **איכפל פנאי.** טרחו ועמלו
ונתקבלו לכן: **בשכחה ודד.**
מפטור וחזר לקדמותו: **תעוב**
יתירא. נקדושים והיו כתיב לא
תכלה פאה שדך לקלור ובזור או
כשז כתיב לא תכלה פאה שדך
בזקלך מרי קרפי תעוב אותם למה
לי שמע מינה לאמרי שינוי דלא
קני הכא: **תעוב יתירא למה לי.**
הא בעלמא נמי לא קני שינוי: ה"ג
והו לרבנן **תעוב יתירא למה לי:**

המפקיר והשכים לזכר. קודם
שיצאו עניים לזכרה שיזכו בהפקד
א"ת היו קודמין: פרט בכרס ולקט
צמחה: **חייב פטור כו'.** דאע"ג
דהפקד פטור מכולם דכתיב א"ת
שדך וכרמך מהני תעוב יתירא
למעוטי כי ה"א גוונא דלא הוי
הפקד לפטור ואע"ג שפטור מן
המעשר. וכלל הני כתיב תעוב יתירא.
נקדושים כתיב כרמך לא תעולל
ופרט כו'. ובמשנה תורה (כז) כתיב
כי תבזר כרמך לא תעולל וכן לא
תפאר אחרין דהיינו פרט. תפאר
אשקוניי. ופאה גמי מהכא משמע
דמתן דבי ר' ישמעאל (חולין דף
קלא). שלא תטול תפארתו ממנו.
שכחה כתיב במשנה תורה (סס) לא
תפאר לקחתו וגו'. ונחלקו כתיב
לא תפאר אחרין ואמר מר בפרק י'
דחולין (סס) אחרין זו שכחה ולא
צמי למידיד ומתכז צדקין לגר
ליטות אלא לא תפאר אחרין ואנא
ידענא דלעניינא הוא כדאשכחן בעמרים.
אכל במעשר לא כתיב תעוב יתירא:
אין שמין. בפרק ראשון (דף י"א).
גבי צעלים מטפלין בנצילה אמר
שמואל דלנוקין הוא דשמין את
הנצילה לניקין ומוסיף עליה מוסיף
עד שמשלים לו נזקו אכל גנז וגזול
שנטלו צמחה ומתה או כחשה אין
שמין את הנצילה אלא שגלה
תהא והס' ילמנו צמחה מעליא
ורצא לעיל בשמעתינ: **בשכחה דלא**
הדר. כגון מתה או שצברה רגלה:
אמר

א) סנהדרין ו: [ע"ש]
ב) שם פ"ה מ"ט טו:
תמורה א, א) [שבת מ"ב]
קלא. טו"ע טו. צמחה כה.
ד) [צרכות מ"ו וס"ג]
ה) לעיל מ"ה מ"ד מ"ד:
חולין קל"ד תמורה א, מ"ה
גא, א) לעיל י"א, א) ויקרא
כג, א) [נדרים ב"ב וס"ג]
במ"ה מעשרות פ"ג פ"ל
וכן הנייה מהרש"א
בסנהדרין פ"ה ד"ה מרחו.

תורה אור השלם

1. לא תבא אתן וזנה
ומחזר כלב בית י?
אלהיך לכל גר בי
תועבת י? אלהיך גם
שנייה:
2. כי הלך רשע על
תאות נפשו ובצע בדרך
נאץ י?
3. וכרמך לא תעולל
ופרט ברמך לא תלקט
לעני ולגר תעוב אותם
אני י? אלהיכם:

ויקרא י"ט י
ובקצרכם את קציר
אדמתי לא תבא את
שדך בקצרך ולקט
קצריך לא תלקט לעני
ולגר תעוב אותם אני י?
אלהיכם: ויקרא כג כב

לעני רש"י

אישקוניי. לטאטא,
לנקות.

רבינו חננאל

ובא רבה דהרחא דא דאמי
ואמי לעולם הני כוליהו
סבירא להו שינוי קונה,
ור' שמע' בן יהודה א"ת
אמי אלא בצבע שיכול
להעבירו על ידי שמין
דאמרינן, ובית שמאי
דאמי א"ת נהן לא באמנה
חטים ועשאתן סלת וכו':
אסור משום הלגבה
ומאי, ור' אליעזר בן
יעקב דאמי הגזול חטים
וטענו וכו' והפריש ממנה
חלה אין זה מברך
להפריש חלה, אלא מנאץ
שמברך על מה שאינו
שלו, וזו היא מצוה הבאה
בעבירה. ור' ישמעאל
דאמי נותן פאה אפילו מן
העיסה משום דכתיב תעוב
יתירא מירכירי דקרא קא
מפיק ליה, ועד כאן לא
אמר ר' שמע' בן אלעזר
כל שבה שהשביח גזול
ידו על העליונה נוטל
שבחו, שכל הגזולין
משלמין בשעת הגזול,
כחש אמי' לו הרי שלך
לפניך, בבחשה הדר בריא.
אמי ר' יהודה אמר שמואל
הילכתא כר' שמע' בן
אלעזר, ואקשינן, ומי א"ת
שמואל כחש מחזיר לו
הגזילה והאמי שמואל אין
שמין לא לגב ולא לזקין
אלא לזקין, פירי א"ת כחש
אין שמין ותוהנין לו
הגזילה בעינה לגזול אלא
נותן לו אחר כעין שגזל.
ופרקין אליבא דרבי, כי
קאמי שמואל אין שמין
אלא נותן לו אחרת כעין
שגזל בבחשה אלא הדר,
דחביבין לה כמתה, וכי
אמי הלכה כר' שמע' בן
אלעזר וליה לשמין לא
סבירא ליה.